

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Kokonaisuudistus on lähtökohtaisesti tarpeellinen ja kannatettava. Tuen kokonaisuutta on esityksessä selkiytetty jo monelta osin. Uudistus antaa paremman pohjan kuntien yhdenmukaisille käytänteille. Esityksen tavoite vähentää kirjaamista ja hallinnollista työtä on kannatettava. Uudistuksen aikataulu on kunnille haastava (esim. toimeenpanon vaiheistaminen, siirtymäsäännökset, ops-perusteiden muuttumisen myötä paikalliseen ops-työhön käytettävä aika, muutokset kunnan hallintosääntöön).

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Kokonaisrakenne on lähtökohtaisesti tarkoituksenmukainen. Ennakoivien tukitoimien vahvistaminen on lähtökohtaisesti erittäin kannatettavaa. Onko esityksessä esitetty ennakoivien tukitoimien laskennallinen resurssimitoitus riittävä: voidaanko ennakoivilla tukitoimilla tosiasiallisesti vaikuttaa oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen vähänemiseen ja kääntää nykyinen oppilaiden tuen kasvava trendi?

Kannatettavaa on selkeyttää perusopetuksen erityisopetukseen liittyviä erityisopettajien kelpoisuuksia. Samalla pohdituttaa, onko esityksessä esitetty laskennallinen arvio erityisopettajien tarpeesta riittävä ja miten tosiasiallisesti vastataan tähän tarpeeseen uudistuksen toimeenpanon aikataulussa.

Suunnitellut opetusryhmien muodostamisen säädökset haastavat pieniä kuntia esim. yhdysluokkaopetuksessa; kuinka kunnille taataan riittävät taloudelliset resurssit mahdollisten lisäopetusryhmien muodostamiseksi (henkilöstö, tilat).

Uudistuksessa on kannatettavaa, että ns. viimesijaisia toimia säädetään tarkkarajaisemmin (poikkeama perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista).

Tapahtuuko uudistuksen myötä tuen jatkumo tosiasiallisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle? Erityisesti esiopetukseen ja siihen liittyvään täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvien osalta

olisi uudistukseen tarpeen tehdä täsmennyksiä ja tarkempaa ohjeistusta (erilaiset tuen rakenteet varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa).

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Painotus ennakoiviin tukitoimiin on kannatettavaa. Esityksessä painotetaan, että ennakoivat tukitoimet toteutettaisiin ryhmämuotoisina, mutta opetuksen järjestäjiltä edellytetään oppilaskohtaista resurssointia ennakoiviin tukitoimiin. Kuvatut ennakoivat tukitoimet kaipaavat vielä konkreettista täsmennystä. Voidaanko esim. ryhmämuotoiset koulunkäynninohjaajapalvelut tunnistaa ennakoivina tukitoimina?

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilaskohtaisten tukitoimien kuvaaminen valtakunnallisesti on tarpeen. Esityksessä on vielä tulkinnanvaraisuutta, esim. siinä miten ryhmämuotoiset ja yksilökohtaiset ohjaaja- ja avustajapalvelut tunnistetaan oppilaskohtaisessa tuessa. Uudistuksen tavoitteena on vähentää hallinnollista taakkaa; asiakirjojen määrä uudistuksessa vähenee, mutta väheneekö tosiasiallinen kirjaaminen. Todennäköisesti hallintopäätösten määrä lisääntyy, kun nykyisen tehostetun tuen oppilaat olisivat tulevaisuudessa mitä suurimmassa määrin oppilaskohtaisten tukitoimien piirissä.

Lisäksi huomionarvioista on jo aiemmin mainittu opetusryhmien muodostamisen säädökset.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Esityksen tavoite vähentää kirjaamista ja hallinnollista työtä on kannatettava. Olisi tarkoituksenmukaista luoda yhtenäinen valtakunnallinen asiakirjamalli, joka olisi opetuksen järjestäjille riittävän selkeä ja yksiselitteinen. Kts. myös edellinen kohta. Siirtymäaika nykyisten tuen suunnitelmien sekä päätösten läpikäymiseen on tarpeen, mutta lisää voimakkaasti asiakirjojen ja hallintopäätöksien päivittämistä siirtymäaikana.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Vaikutusten arvioinnissa erityisesti kustannusten vaikutusten arviointi mietityttää opetuksen järjestäjien osalta. Onko arvioinnissa huomioitu riittävällä tasolla mm. oppilaskohtaisten tukitoimien tosiasialliset kustannukset kuntien yksilöllisten tilanteiden mukaisesti. Lisäksi opetuksen järjestäjille täytäntöönpanoon liittyviä kustannuksia ei ole konkretisoitu lainkaan. Uudistus vaatii opetuksen järjestäjiltä huomattavia panostuksia lyhyellä aikavälillä. Tosiasiallista vaikutusarviointia ennakoivien tukitoimien vaikuttavuudesta ei ole pystytty tekemään.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Esiopetuksen ja siihen liittyvän täydentävän varhaiskasvatuksen tarkempi tarkastelu ja ohjeistus olisi tarpeen.

